

Édouard Louis
Monique na útěku

překlad Sára Vybíralová

Monique na útěku

Vyšlo také v tištěné verzi

**Pa
se
ka**

Édouard Louis

Monique na útěku – e-kniha

Copyright © Paseka, 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

**Pa
se
Ka**

Monique na útěku

Édouard Louis
Monique na útěku

Nakladatelství Paseka

Přeložila Sára Vybíralová

MONIQUE S'ÉVADE

Copyright © Édouard Louis, avril 2024

All rights reserved

Translation © Sára Vybíralová, 2025

Cover illustration © Jindřich Janíček, 2025

ISBN v tištěné verzi 978-80-7637-530-7

ISBN e-knihy 978-80-7637-671-7 (1. zveřejnění, 2026) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7637-672-4 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-7637-673-1 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

„Takže teď vidím Nový život.“

Hélène Cixous: Ève s'évade (Eva na útěku)

Zavolala mi uprostřed večera. Plakala. V té době mi bylo dvacet osm let a plakat jsem ji slyšel potřetí, možná počtvrté od svého narození.

Do telefonu mi vyprávěla, že muž, jehož potkala po rozchodu s mým otcem a s nímž teď bydlela ve služebním bytě v centru Paříže, jí dělá totéž, opakuje totéž chování, které dvacet let snášela od mého otce, a je to ještě horší; pije, hodně, na sklonku dne si nalévá jednu whisky za druhou do starých skleniček od hořčice pasovaných na sklenky na alkohol, a opilý ji pak ponižuje a uráží, řve na ni, že je

mrcha,
děvka,
kráva,

slyšel jsem ho někde za ní, když mi tehdy v únoru večer volala, nadával jí, dokonce i když na mě mluvila přes mikrofon telefonu, byl jsem toho svědkem, slyšel jsem, jak jí ten muž říká, že je jen obyčejná mrcha, děvka, že její syn – já – je normální buzerant, že její ostatní synové – mí bratři – jsou jen nuly, a ona nedokázala zadržet slzy, nemohla přestat plakat, říkala mi *Zbavila jsem se tvýho otce, myslela jsem si, že budu žít nověj život, a je to tu všechno zas, všechno je zase při starým*, její slova přerušovaly vzlyky. *Nevím, proč mám tak podělanej život, proč pořád narážím na chlapy, který mě nenechaj bejt šťastná, přece si nezasloužím tolik trpět, co jsem udělala špatně?*

Rozplakal jsem se také.

Její pláč mě rozplakal.

Snažil jsem se popadnout dech. Posadil jsem se na gauč za sebou a řekl jí: „Neboj, něco vymyslíme!“ – tu větu mi našeptaly okolnosti, nepochybně jsem ji stokrát slyšel v kině nebo v televizi;

právě v nejdramatičtějších situacích jsou naše reakce vždy naprosto tuctové.

Snažil jsem se přemýšlet co nejrychleji: „Dobře, už vím, co uděláme. Naházíš do tašky nějaké oblečení a teď hned odejdeš. Půjdeš ke mně.“

Bude se moci ukrýt v mém bytě; nechtěl jsem, aby zůstávala s mužem, který jí ubližuje a útočí na ni, musí odejít neprodleně, kamarád, který má klíč od mého bytu a je v Paříži, jí zajde otevřít, samozřejmě jsem mu to ještě ani neřekl, ale věděl jsem, že to udělá, věděl jsem, že mi pomůže – že jí pomůže. Vysvětlil jsem matce, že jsem už několik týdnů v zahraničí, a ještě čtrnáct dní tam kvůli nějakým pracovním závazkům budu, že se nemůžu okamžitě vrátit do Francie, ale na dálku udělám, co budu moci.

Odpověděla:

„Myslím, že teď stejně nemám sílu, nemůžu odejít hned. Odejdu zítra.“

Naléhal jsem: nemůžeme vědět, jak se bude situace vyvíjet, když je muž, s nímž matka žije, tak agresivní. Co když přejde k fyzickému násilí?

Pokusí se ji udeřit? Co když se na ni najednou vrhne? Není to nic tak vzácného, říkal jsem jí, dobře víš, že moje sestra několikrát přišla domů s obličejem plným modřin od muže, fotbalisty Loíca, který mi přitom připadal tak krásný, dobře víš, že můj bratr už jednou zbil ženu tolik, že zavolala policii, celý život, a hlavně v naší rodině, jsem byl svědkem toho, jak muži bijí ženy, a nechci, aby se to stalo tobě, říkal jsem jí: *Nechci, aby se to stalo tobě, musíš odejít, musíš odejít*, a zatímco jsem se ji usilovně snažil přesvědčit, muž za ní dál chrлил: Co na mě takhle civíš, myslíš si, že když mě synáčkovi napráskáš, dostanu strach, ty jedna

děvko,

ty čůzo,

myslíš, že se poseru z tvýho pojebanýho synáčka,

a já se těch nadávek chytal a říkal jí: *Vidíš, jenom poslouvej, jak s tebou mluvím, já to všechno slyším, musíš pryč, můj kamarád Didier ti přijde pomoci, prosím tě, mami, poslouvej mě, vem si jen nějaké oblečení a psa a vypadni odtamtud,*

prosím tě, odejdi, ale ona mi odpovídala a v hlase měla únavu, jako když skučí raněné zvíře, nemluvila, jen vzdychala. Ne, ne, takhle nemůžu odejít, musím si pobrat nějaký papíry, mám tady důležitý papíry, počkám, až usne, a v klidu si je vezmu, on ví, že mě má v hrsti, protože u něj mám všechny věci.

Úpěnlivě jsem ji prosil: *Na papíry nemysli, dají se vyřídit znova, uděláme to spolu, slibuju, řekneš, žes je ztratila, a vystaví ti je znovu, no tak, běž pryč, běž pryč,* říkal jsem jí: *To, žes mi zavolala, znamená, že cítíš nebezpečí, jinak bys to neudělala, musíš odejít ještě dnes večer,* ale prosil jsem ji marně, nemínila si to rozmyslet, a dokonce jsem měl pocit, že už možná naléhám příliš, a najednou jsem dostal strach, strach, že zhoršuju už tak tíživou situaci, zastyděl jsem se a už jsem se ji nesnažil přemluvit ani přesvědčit.

Povzdychl jsem si:

„Víš určitě, že nebude moc těžké přečkat noc, pokud tam zůstaneš?“

Zhluboka se nadechla. Přestala plakat:

„Jedna zlá noc navíc nic nezmění. Stejně bude brzo tak ožralej, že usne a nechá mě na pokoji. Neboj, už jsem zvyklá.“

Věděl jsem, že je zvyklá. Celé své dětství jsem vídal otce, jak jí v opilosti nadává

Krávo tlustá

Tlustoprdko

nebo Bečko, hlavně před jinými lidmi, aby je pobavil a ji ponížil. Věděl jsem, že je zvyklá, ale chtěl jsem právě, aby si odvykla.

Zopakovala:

„Nedělej si starosti. Poradím si. Promiň, že jsem ti volala.“

Chtěl jsem, aby mi slíbila, že odejde hned druhý den, jakmile bude moct, a ona mi to slíbila. Zeptal jsem se jí:

„Chceš, abych zůstal s tebou na telefonu? Můžu být na lince celou noc, jestli chceš.“

Ale ona odmítla.

„Ne. Když mě uvidí, jak s tebou mluvím, naštve se ještě víc. Prostě ho budu ignorovat, dokud se neožere tolik, že usne.“

Zavěsil jsem a pak jsem napsal Didierovi. Když se mi na displeji telefonu zobrazilo jeho jméno, přijal jsem hovor a vysvětlil mu, co se stalo. Didier mi potvrdil, že druhý den zajde ke mně domů, kdykoli řeknu, aby matce otevřel a předal jí klíče.

Zeptal jsem se ho, jestli by nemohl vybrat peníze a dát jí je, aby si zašla do obchodu a koupila si jídlo a základní věci, peníze mu vrátím hned po návratu do Paříže, a Didier řekl, že samozřejmě, že to samozřejmě udělá. Položil jsem telefon, rozhlédl se po místnosti kolem a čekal jsem. Nevím, na co.

*

Snažil jsem se prožít večer co nejnornálněji. Nedařilo se mi to. Byl jsem si jistý, že se právě odehrává nějaká katastrofa. Napsal jsem matce přes WhatsApp: Všechno v pořádku? Nevyhrotilo se to?

Odpovídala: Bude to dobré. Běž spát, nedělej si starosti. Představoval jsem si ji, jak se choulí

v rohu obývacího pokoje, zatímco muž vedle ní řve; představoval jsem si, jak se jí světlo vyzařované telefonem odráží v obličeji, když ťuká na klávesnici, jak se její kůže střídavě objevuje a zbarvuje do zelenkavých a fialových odstínů a zase mizí. Vzpomněl jsem si, jak jsem četl v jedné historické knize, že se kdesi našla těla žen z období neolitu, jejichž kostry nesly stopy zlomenin způsobených násilnickými muži. Má matka zažívala násilí s pachutí jeskyní a pravěkých obydlí, s pachutí tisícileté agresivity.

Znovu jsem se jí zeptal: Teď už spí? Čekal jsem, až mi odpoví.

Vstal jsem a chodil kolem dokola.

Zašel jsem až moc daleko? Přeháněl jsem? Anebo už takových scén zažila tolik, že jim dokonce dokázala přivyknout lépe než já, ačkoli útoku a nadávkám čelila ona, a ne já?

Lhala mi o závažnosti toho, co se právě děje? Podezřívám jsem ji z toho.

Pamatoval jsem si, jak během mého dospívání jednou sestra přišla s podlitinami na obličeji a jak

jí nikdo nevěřil, když lhala: *Už jsem se zase praštila do hlavy, jsem fakt trubka.*

Pamatoval jsem si na otcovo vyprávění o svém otci – mém dědovi –, jak v opilosti házel po své ženě židlemi. Ona – moje babička – tyhle historky nikdy nevyprávěla.

Co když mi ani matka neříká všechno?

Nakonec mi napsala: Dobrý, spí. Zítra odejdu, přísahám. Běž spát.

Donutil jsem se uvěřit; spolkl jsem prášek na spaní a na telefonu nechal zapnuté zvonění. Nechtěl jsem zmeškat její telefonát, pokud by mi znovu volala. Báł jsem se, že se něco stane, a snil jsem o zázraku.

*

Druhý den ráno. Počkala, než se probudím, než se v chatovací aplikaci ukáží jako *online*, a napsala mi: „Jsem připravená.“

Zaprotestoval jsem: „Ale proč jsi mi nedala vědět dřív, že jsi vzhůru?“ Odpověděla: „Chtěla jsem, aby sis odpočal.“

Celou noc jsem se bál, že si to rozmyslí. Zdály se mi noční můry, v nichž mi volala a oznamovala mi, že si to rozmyslela, že nikam nejde; pověděl jsem jí to, ale ona působila, že si je svým rozhodnutím jistá:

„Ne, je konec. Už se sebou dál takhle vorat nenechám, odcházím nadobro.“

Muž, u něhož žila, ještě spal, byla ideální chvíle pro odchod. Prohledala zásuvky a podařilo se jí sbalit všechny úřední dokumenty, které pro ni byly důležité: rodný list, výpisy sociálního zabezpečení, lékařské předpisy. Občanku. Do batohu si nachystala trička, ponožky, jediné kalhoty kromě těch, které měla na sobě; když jsem s ní předchozího dne o odchodu mluvil a nastínili jsme si plán útěku, doporučil jsem jí, aby si vzala věci co nejméně, ať to nemá těžké a neničí si záda.

Představoval jsem si, že těžší zavazadlo by mohlo útěk ztížit, zpomalit, a muž, u něhož žije,

by ji mohl zaslechnout, postřehnout zvuky na schodišti, probudit se a chytit ji, ta představa mi vířila hlavou ve smyčce jako výjev z hororu, představoval jsem si, jak jí ten muž položí ruku na rameno a zeptá se: *Ale ale, kampak? Ani se odsud nehneš!* A ona zůstane zkoprněle stát, se svým obřím kufrem se nebude moct hnout z místa, a později ji ten muž uvězní v bytě, bude ji pořád hlídat, aby už se o nic nepokusila, vylíčil jsem jí tu představu a svou úzkost, že se uskuteční, ale ona mi zopakovala, že má jen malý batoh, batůžek, který se dobře nosí, a psa.

Vše tedy bylo připraveno.

„Tak jdeme na to?“

„Jdeme na to.“

Objednal jsem taxi na dálku z bytu, kde jsem právě byl, v Athénách, tisíce kilometrů od jejího unaveného těla, od jejího přerývaného dechu.

Neuběhlo ani pět minut a řidič mě informoval, že je před domem. Sešla dolů:

„Tak já jedu.“

Nechávala za sebou roky života, oblečení, věci, které za tu dobu koupila, ve snaze, jak říkala, byt trochu zútulnit.

Představoval jsem si její tělo, sto padesát osm centimetrů, jak prchá ulicí, batoh na ramenou, miniaturního psíka pod paží, její chvatný krok, když překonává vzdálenost mezi domem a autem, které na ni čeká, její dech, její dech, a představoval jsem si, jak si v duchu opakuje: Už si nenechám srát na hlavu. Je konec.

Zavolal jsem Didierovi, abych mu dal vědět, že matka jede ke mně domů; i on už byl na cestě. Nečekal na moji zprávu, tušil, co se děje, a vyrazil napřed.

Miniaturní černé auto, symbolizující taxi, na displeji mého telefonu projíždělo jednotlivými městskými obvody a vezlo mou matku. Mhouřil jsem oči, jako bych ho mohl skutečně spatřit, jako bych svým soustředěním mohl ten symbol proměnit v živou, dokumentární hmotu.

Odcházela.

*

V Paříži bydlela už sedm let. Když o tom mluvila, často mi říkala: „To snad není pravda, že bydlím tady! V Paříži! Že jsem začala nový život, v mém věku, po padesátce!“

Ona, která většinu života strávila v odlehlé vesnici na severu Francie, kde jsem s ní vyrůstal, ve vesnici s ani ne tisíci obyvateli, daleko od všeho, ona, která tak dlouho vypadala odsouzená k tomu nikdy odtamtud neodejít, to nakonec udělala: zvíťazila nad svým osudem. Právě v té vesnici potkala muže, od něhož o sedm let později musela utéct, ale který jí nejdřív umožnil uniknout. Ona, moje matka, tehdy právě vyhodila z domu mého otce, po více než dvacetiletém manželství, po dvaceti letech, kdy od ní očekával, že ona bude vařit,

že ona bude uklízet,

že ona bude nakupovat,

že ona bude věšet prádlo,

že ona bude umývat nádobí,

že ona bude mlčet, když se on dívá na televizi, šest nebo sedm hodin denně, protože jinak ho rozzuří,

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Monique na útěku.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.